

Spis treści

CZĘŚĆ IV

Makroekonomia

ROZDZIAŁ 20

Wprowadzenie do makroekonomii i rachunku dochodu narodowego	19
20.1. Problemy makroekonomiczne	20
20.2. Fakty	21
Ceny i inflacja	21
Wzrost gospodarczy	22
Bezrobocie	22
Spojrzenie na ostatnie lata	22
20.3. Ramy analizy: krótki przegląd	23
Ruch okrężny	23
20.4. Rachunek dochodu narodowego	26
Sposoby mierzenia produktu krajowego brutto	26
Inwestycje i oszczędności	29
Państwo	33
Zagranica	36
Produkt krajowy brutto a produkt (dochód) narodowy brutto	37
Produkt narodowy brutto a dochód narodowy	38
Podsumowanie	39
20.5. Co wyraża produkt narodowy brutto?	39
Nominalny i realny produkt narodowy brutto	40
Realny produkt narodowy brutto na 1 mieszkańca	43
Szersze ujęcie produktu narodowego brutto	44
Podsumowanie	45
Podstawowe pojęcia	46
Zadania sprawdzające	47

ROZDZIAŁ 21

Determinanty dochodu narodowego	49
21.1. Ruch określony	52
21.2. Składniki popytu globalnego (planowanych wydatków)	52
Popyt konsumpcyjny	52
Wydatki inwestycyjne	54
21.3. Popyt globalny	55
Wykres funkcji popytu globalnego	55
21.4. Produkcja w punkcie równowagi	55
Procesy dostosowawcze prowadzące do osiągnięcia równowagi	58
Produkcja zapewniająca równowagę a zatrudnienie	58
21.5. Inne podejście: planowane oszczędności są równe planowanym inwestycjom	60
21.6. Spadek popytu globalnego	61
21.7. Mnożnik	64
21.8. Paradoks zapobiegliwości	65
Podsumowanie	67
Podstawowe pojęcia	68
Zadania sprawdzające	69

ROZDZIAŁ 22

Popyt globalny, polityka fiskalna i handel zagraniczny	70
22.1. Udział państwa w ruchu określonym	71
22.2. Państwo a popyt globalny	72
Wpływ wydatków państwa na wielkość produkcji	74
Wpływ podatków netto na wielkość produkcji	74
Połączony efekt wydatków państwa i opodatkowania	76
Mnożnik zrównoważonego budżetu	76
Działanie mnożnika przy proporcjonalnych podatkach	77
22.3. Budżet państwa	77
Inwestycje, oszczędności i budżet państwa	78
22.4. Deficyt a charakter polityki fiskalnej państwa	79
Budżet strukturalny	80
Korekta wielkości deficytu budżetowego o wpływ inflacji	80
22.5. Automatyczne stabilizatory i aktywna polityka fiskalna	82
Aktywna (dyskrecjonalna) polityka fiskalna	83
22.6. Dług publiczny i deficyt	83
22.7. Wpływ handlu zagranicznego na dochód narodowy	86
Eksport netto a dochód zapewniający równowagę	88
Mnożnik w gospodarce otwartej	89
Wzrost eksportu	89
Wydatki na import a zatrudnienie	90

Podsumowanie	90
Podstawowe pojęcia	92
Zadania sprawdzające	92

ROZDZIAŁ 23

Pieniądz i współczesny system bankowy	94
23.1. Funkcje pieniądza	95
Środek wymiany	95
Pozostałe funkcje pieniądza	96
Rodzaje pieniądza	96
23.2. Złotnicy i początki systemu bankowego	97
Działalność bankowa	97
Pierwszy kredyt bankowy	98
Rezerwy	99
Panika finansowa	99
Działalność bankowa złotników a podaż pieniądza	101
23.3. Współczesny system bankowy	101
Bilans banków clearingowych	103
Banki jako pośrednicy finansowi	105
Działalność bankowa oparta na zasadzie rezerw gotówkowych	105
23.4. Banki komercyjne a podaż pieniądza	107
Kreacja pieniądza przez banki	108
23.5. Baza monetarna i mnożnik kreacji pieniądza	111
23.6. Miary pieniądza	114
23.7. Konkurencja między bankami	115
Podsumowanie	117
Podstawowe pojęcia	118
Zadania sprawdzające	119

ROZDZIAŁ 24

Bank centralny i system pieniężny	120
24.1. Bank Anglii	121
24.2. Bank centralny a podaż pieniądza	122
Rezerwy obowiązkowe	122
Stopa dyskontowa	123
Operacje otwartego rynku	124
24.3. Ostatnia instancja kredytowa	126
24.4. Popyt na pieniądz	128
Motywy trzymania pieniądza	128
Popyt na pieniądz: ceny, dochód realny i stopy procentowe	131
Próba wyjaśnienia przyczyn wzrostu zasobów pieniądza w latach 1965–1999	134
24.5. Równowaga na rynkach finansowych	134
Równowaga na rynku pieniądza	135
Zmiany stanu równowagi	137

24.6. Kontrola podaży pieniądza	139
Kontrola bazy monetarnej	139
Kontrola podaży pieniądza za pomocą stopy procentowej	141
24.7. Cele i narzędzia polityki pieniężnej	141
Podsumowanie	143
Podstawowe pojęcia	144
Zadania sprawdzające	144

ROZDZIAŁ 25

Polityka pieniężna i fiskalna w gospodarce zamkniętej	146
25.1. Nowe spojrzenie na funkcję konsumpcji	147
Czynniki określające wielkość autonomicznej konsumpcji	147
Nowoczesne teorie popytu konsumpcyjnego	149
25.2. Popyt inwestycyjny	155
Inwestycje w kapitał trwały	156
Inwestycje w zapasy	158
25.3. Pieniądz, stopa procentowa i popyt globalny	161
25.4. Polityka fiskalna i wypieranie	162
25.5. Model IS-LM	164
Krzywa IS	164
Krzywa LM	166
Równowaga na rynkach dóbr i pieniądza	168
Polityka fiskalna: przesunięcia krzywej IS	169
Polityka pieniężna: przesunięcia krzywej LM	171
25.6. Zarządzanie popytem a charakter polityki stabilizacyjnej	172
25.7. Ekonomia keynesowska a aktywna postawa państwa	175
Podsumowanie	176
Podstawowe pojęcia	177
Zadania sprawdzające	177

ROZDZIAŁ 26

Podaż globalna, poziom cen i tempo dostosowań	179
26.1. Poziom cen a popyt globalny	180
Efekt realnych zasobów pieniądza	182
Kanał kredytowy	183
26.2. Rynek pracy i podaż globalna	183
Popyt na pracę	184
Podaż pracy	185
Równowaga na rynku pracy	185
Zatrudnienie, produkcja i ceny	187
26.3. Poziom cen równowagi	188
Od czego zależy poziom cen?	189

26.4. Polityka pieniężna i fiskalna	189
Polityka pieniężna	189
Polityka fiskalna	191
Chwila refleksji	192
26.5. Rynek pracy i kształtowanie się płac	194
Długoterminowe umowy o pracę	196
Dostosowania nakładu pracy	196
Dostosowania płac	197
Rekapitulacja	198
26.6. Płace, ceny i podaż globalna	199
Funkcja krótkookresowej podaży globalnej	200
26.7. Ceny, produkcja i zatrudnienie w procesie dostosowań	202
26.8. Zmiany podaży globalnej	205
Szok podaży	205
26.9. Cykl koniunkturalny	207
Podsumowanie	208
Podstawowe pojęcia	210
Zadania sprawdzające	210

ROZDZIAŁ 27

Bezrobocie	212
27.1. Fakty	213
Zasoby i strumienie	214
Struktura bezrobocia	215
27.2. Ramy teoretyczne	216
Rodzaje bezrobocia	216
Naturalna stopa bezrobocia	217
27.3. Dlaczego bezrobocie jest takie wysokie?	220
27.4. Ekonomia podaży	221
Obniżka podatku dochodowego	222
Inne środki oddziaływania na podaż pracy	223
Metody oddziaływania na popyt na pracę	225
27.5. Likwidacja bezrobocia keynesowskiego	226
27.6. Prywatny i społeczny koszt bezrobocia	228
Prywatny koszt bezrobocia	228
Społeczny koszt bezrobocia	231
Podsumowanie	232
Podstawowe pojęcia	233
Zadania sprawdzające	233

Inflacja	234
28.1. Pieniądz i inflacja	235
Pieniądz i ceny: związek przyczynowy	236
Popyt na realne zasoby pieniądza	237
Inflacja	238
28.2. Inflacja i stopa procentowa	239
Hiperinflacja	239
28.3. Inflacja, pieniądz i deficyt budżetowy	241
Deficyt a wzrost ilości pieniądza	241
Wzrost ilości pieniądza a inflacja w Wielkiej Brytanii	243
Rekapitulacja	246
28.4. Inflacja, bezrobocie i produkcja	246
Krzywa Phillipsa	246
Pionowa długookresowa krzywa Phillipsa	249
Oczekiwania i wiarygodność	250
Zmiany wysokości naturalnej stopy bezrobocia	252
Inflacja i bezrobocie od 1960 r.	252
Szok podaży	253
Rekapitulacja ustaleń dotyczących związku między inflacją a bezrobociem	255
28.5. Koszty inflacji	255
Złudzenie inflacyjne?	255
Pełne dostosowanie i doskonała antycypacja	256
Inflacja bezbłędnie przewidywana w warunkach niepełnego dostosowania instytucji	258
Nieoczekiwana inflacja	261
Niepewność co do wysokości inflacji	262
28.6. Metody walki z inflacją	263
Środki polityki dochodowej	263
Reforma instytucjonalna	264
28.7. Komitet Polityki Pieniężnej	266
Cele inflacyjne	266
Powrót do przyszłości	267
Na razie wszystko działa	267
Podsumowanie	268
Podstawowe pojęcia	269
Zadania sprawdzające	270

Makroekonomia gospodarki otwartej	272
29.1. Rynek walutowy	273
Systemy kursu walutowego	275

29.2. Bilans płatniczy	277
Płynny kurs walutowy	278
Stały kurs walutowy	279
Podsumowanie	280
29.3. Składniki bilansu płatniczego	280
Realny kurs walutowy a konkurencyjność międzynarodowa	280
Rachunek obrotów bieżących	282
Zawartość bilansu obrotów kapitałowych	283
29.4. Równowaga wewnętrzna i zewnętrzna	287
29.5. Polityka pieniężna i fiskalna w warunkach stałego kursu walutowego	288
Bilans płatniczy a podaż pieniądza	289
Dostosowanie w warunkach stałej polityki gospodarczej	290
Polityka pieniężna w warunkach stałego kursu walutowego	291
Polityka fiskalna w warunkach stałego kursu walutowego	292
29.6. Dewaluacja	294
Efekty krótkookresowe	295
Efekty średniookresowe	295
Efekty długookresowe	296
Dewaluacja a procesy dostosowawcze	297
29.7. Czynniki określające poziom płynnego kursu walutowego	299
Parytet siły nabywczej	299
Transakcje spekulacyjne	301
29.8. Polityka pieniężna i fiskalna w warunkach płynnego kursu walutowego	302
Polityka pieniężna	302
Polityka fiskalna	304
Kształtowanie się kursu funta brytyjskiego po 1980 r.	305
29.9. Ropa z Morza Północnego	306
Podsumowanie	307
Podstawowe pojęcia	309
Zadania sprawdzające	309

ROZDZIAŁ 30

Wzrost gospodarczy	311
30.1. Wzrost gospodarczy	312
PKB jako miernik produkcji	312
Nowe produkty	313
PKB jako miernik zadowolenia społecznego	314
Nowe zjawisko?	314
30.2. Czynniki wzrostu	315
Kapitał	315
Praca	315
Ziemia	316
Surowce	316
Udział czynników produkcji we wzroście i korzyści skali	317

30.3. Wiedza techniczna	317
Wynalazki	317
Badania i rozwój (B + R)	318
30.4. Wzrost i akumulacja	318
Malthus, ziemia i ludność	320
Akumulacja kapitału	321
Wzrost stopy oszczędności	323
30.5. Wzrost gospodarczy a postęp techniczny	324
30.6. Wzrost gospodarczy w krajach OECD	325
Hipoteza konwergencji	326
Przykład: ocena thatcheryzmu	331
30.7. Wzrost endogeniczny	331
30.8. Koszty wzrostu gospodarczego	333
Podsumowanie	335
Podstawowe pojęcia	336
Zadania sprawdzające	336

ROZDZIAŁ 31

Cykl koniunkturalny	338
31.1. Trend i cykl	339
31.2. Teorie cyklu koniunkturalnego	341
Model mnożnika-akceleratora	341
Wahania poziomu zapasów	345
31.3. Koncepcja realnego cyklu koniunkturalnego	346
Substytucja międzyokresowa: klucz do trwałości zmian	347
Wnioski dla polityki gospodarczej	348
31.4. Czy cykle koniunkturalne mają charakter międzynarodowy?	349
31.5. Ożywienie gospodarcze po 1992 r.	351
Podsumowanie	352
Podstawowe pojęcia	353
Zadania sprawdzające	353

ROZDZIAŁ 32

Makroekonomia — stan obecny	355
32.1. Główne obszary rozbieżności	356
Równowaga rynkowa	357
Czy istnieje tylko jeden stan równowagi długookresowej?	359
Kształtowanie się oczekiwań	360
Krótki i długi okres	361
32.2. Nowa szkoła klasyczna w makroekonomii	363
Zwolennicy teorii realnego cyklu koniunkturalnego	365
32.3. Umiarkowani monetaryści	365
32.4. Umiarkowani keynesiści	367
Nowi keynesiści	368

32.5. Skrajni keynesiści	369
32.6. Rekapitulacja	371
Podsumowanie	372
Podstawowe pojęcia	374
Zadania sprawdzające	374

CZĘŚĆ V

Gospodarka światowa

ROZDZIAŁ 33

Handel międzynarodowy i polityka handlowa.	379
33.1. Struktura handlu światowego	380
Struktura geograficzna	381
Struktura towarowa	382
Struktura towarowo-geograficzna	382
Handel międzynarodowy — fakty i problemy	383
33.2. Przewaga komparatywna	383
Koszty i ceny	384
Gospodarka otwarta	385
Struktura produkcji i wymiany	387
Przewaga komparatywna	387
Wymiana wielu towarów	389
Różnice w relacji kapitał–praca	389
33.3. Wymiana wewnątrzgałęziowa	391
33.4. Kto zyskuje, a kto traci?	393
Eksport mięsa z Argentyny	393
Import samochodów do Wielkiej Brytanii	393
33.5. Ekonomiczne aspekty cel	394
Równowaga w warunkach wolnego handlu	395
Równowaga w warunkach istnienia ochrony celnej	396
Koszty i korzyści z cel	396
33.6. Prawdziwe i pozorne argumenty na rzecz cel	399
Optymalna stawka celna — mocny argument za wprowadzeniem cel	400
Argumenty słabsze	400
Strategiczne aspekty polityki handlowej	402
Pozorne argumenty na rzecz cel	403
Dlaczego stosujemy cla?	404
33.7. Wysokość stawek celnych: zupełnie przyzwoita?	405
GATT (obecnie Światowa Organizacja Handlu)	405
33.8. Inne środki polityki handlowej	405
Ograniczenia ilościowe	405
Bariery pozataryfowe	406
Subwencje eksportowe	406

Podsumowanie	408
Podstawowe pojęcia	409
Zadania sprawdzające	409

ROZDZIAŁ 34

Międzynarodowy system walutowy	411
34.1. Systemy kursu walutowego	412
34.2. System waluty złotej	413
34.3. System kursu dostosowywanego okresowo i system dolarowy	416
34.4. Płynne kursy walutowe	417
Parytet siły nabywczej	418
Spekulacja i różnice stóp procentowych	418
Regulowane kursy płynne	421
34.5. Ataki spekulacyjne w systemie kursu stałego	421
Sposoby obrony	422
34.6. Stałe a płynne kursy walutowe	423
Odporność na wstrząsy	423
Niestabilność	424
Dyscyplina finansowa	425
34.7. Międzynarodowa koordynacja polityki gospodarczej	427
Argument korzyści zewnętrznych	427
Reputacja jako argument za koordynacją	429
34.8. Europejski System Walutowy	430
Funkcjonowanie Europejskiego Systemu Walutowego do 1992 r.	431
Dlaczego ESW funkcjonował do 1992 r.?	433
Podsumowanie	434
Podstawowe pojęcia	435
Zadania sprawdzające	436

ROZDZIAŁ 35

Integracja w Europie	437
35.1. Jednolity rynek	438
35.2. Korzyści z jednolitego rynku europejskiego	439
Korzyści z lepszej alokacji zasobów	440
Korzyści skali	440
Korzyści z nasilenia konkurencji	440
35.3. Próba ilościowej oceny efektów powstania jednolitego rynku	441
35.4. Od ESW do EMU	442
Funt i członkostwo Wielkiej Brytanii	445
35.5. Ekonomia unii walutowej	447
Czy Europa stanowi optymalny obszar walutowy?	448
Pakt o stabilności	449
Europejski Bank Centralny	449
System federalny w polityce fiskalnej?	450
Polityka makroekonomiczna w kraju członkowskim EMU	451

35.6. Europa Środkowo-Wschodnia	452
Reformy podażowe	452
Handel i inwestycje zagraniczne	453
Makroekonomiczne warunki powodzenia reform	454
Jeżeli centralne planowanie było takie złe, to dlaczego sytuacja jeszcze się pogorszyła?	455
Podsumowanie	458
Podstawowe pojęcia	460
Zadania sprawdzające	460

ROZDZIAŁ 36

Problemy krajów rozwijających się	461
36.1. Światowy rozkład dochodu	462
Północ i Południe	463
36.2. Rozwój gospodarczy w krajach o niskich dochodach	463
36.3. Rozwój przez handel towarami nie przetworzonymi	466
Tendencje kształtowania się cen towarów nie przetworzonych	466
Niestabilność cen	467
Koncentracja eksportu	467
Systemy stabilizowania cen surowców	468
36.4. Rozwój przez uprzemysłowienie	470
Substytucja importu	470
Eksport towarów przetworzonych	472
36.5. Rozwój oparty na wykorzystaniu kredytów	474
Międzynarodowy kryzys zadłużenia	474
36.6. Rozwój przez dostosowania strukturalne	479
36.7. Pomoc	480
Pomoc a kraje z niej korzystające	480
Pomoc a migracja	481
Podsumowanie	481
Podstawowe pojęcia	482
Zadania sprawdzające	483
Indeks rzeczowy	485

Spis ramek

Ramka 20.1. Makroekonomia bez lornetki	27
Ramka 20.2. Produkt narodowy brutto jest niedoszacowany, ale rząd nie może się o tym dowiedzieć!	41
Ramka 20.3. Jakość życia	44
Ramka 21.1. Ruchy wzdłuż krzywej popytu globalnego a przesunięcia krzywej	57
Ramka 21.2. Wydawać tak, jakby jutro nie istniało	59
Ramka 22.1. Alternatywne wskaźniki charakteru polityki fiskalnej	81
Ramka 22.2. Ograniczenia aktywnej polityki fiskalnej	84
Ramka 22.3. „Nigdy jeszcze polityka fiskalna nie była tak rozważna”	86
Ramka 23.1. Opowieści wędrowców	100